*в **«Звезду смерти»*** (homeDetails\sience, 13.10.2016), пор.: зовнішній вигляд одного із супутників Марса нагадує «Зірку смерті» – корабель із кінофільму «Зоряні війни».

Пісні – малий віршований ліричний жанр, який в інтерпретації мас-медійників (3 % дібраного нами матеріалу) стає влучною «зброєю» для «ураження» емоційного стану реципієнтів, напр.: ***Крилаті ракети летять, летять, летять…*** (Комуніст, № 57, 2005); ***«Цвіте» квартира, наче терен*** ... (Слобідський край, № 173, 2005), пор.: *цвіте терен*; ***Ціна в ілюмінаторі****. В ексклюзивному інтерв'ю президент Віктор Ющенко заявив Контрактам, що майже готовий до прем'єрства Юлії Тимошенко і не вважає реальними прогнози Газпрому підвищити ціну на газ до $ 230* (Контракти, № 19, 2006), пор.: *земля в иллюминаторе*, – у такий спосіб надано характеристику ціновій політиці на газ; ***Я не здамся без бою****, будемо вимагати свою ціну.* А. Яценюк (т/к «ICTV», «Факти тижня», 22.06.2014), пор.: відома пісня українського гурту «Океан Ельзи», – інтенція заклику до боротьби збереглася в переосмисленому А. Яценюком вислові, але інформативне навантаження, безперечно, різниться.

Міфологічні тексти не користуються популярністю в мас-медійників. Нами було відібрано 2 % від усієї картотеки, напр.: ***Хрестовий похід*** (т/к «1+1», «ТСН», 17.08 2012; т/к «1+1», «ТСН» 18.08.2012), у якому журналіст репрезентує інтенцію рішучої боротьбу проти зла; ***Ахілесова п'ята опозиції****. Чому ПР домінує в мажоритарних округах* (Український тиждень, № 40 2012), уживання такого заголовка викриває вразливе місце української опозиції.

Реклама й гасла – продуктивне джерело виникнення інтертекстуальних елементів, але це найбільш нестабільна група, оскільки, як нам видається, реклама, припинивши своє активне транслювання, не може претендувати на відтворюваність у свідомості реципієнтів; політичні гасла (переважно передвиборчі) із часом забуваються й відходять у історію разом із своїм автором, якого або не було обрано, або його владний термін закінчився. Такі приклади становлять 1 % від загальної кількості проаналізованого матеріалу: ***Багаті не хочуть ділитися з бідними*** (Комуніст, № 94, 2005), пор.: *багаті поділяться з бідними*; ***Та «слово» ніяк не переростає в діло*** (Комуніст, № 13, 2006), пор.: *не словом,а ділом…*; ***Ви все ще носити золоті прикраси? Тоді злодії ідуть до Вас*** (т/к «1+1», «ТСН», 09.08.2012), пор.: *Ви все ще не перете з Tide? Тоді ми йдемо до Вас!*

Деякі приклади нашої картотеки – поодинокі випадки використання інтертекстуальних елементів, тому їх не було проаналізовано в цій розвідці.

Отже, вивчення інтертекстуальності поглиблює знання щодо тексту не лише як лінгвістичного, а й соціокультурного явища. Теорія інтертекстуальності дає змогу пояснити здатність до прирощення смислу, утворення нових смислів через взаємодію з іншими смисловими системами.

Перспективу подальших досліджень убачаємо в детальному вивченні прецедентних текстів сучасних мас-медіа.

Література:

1. Баженова Е. А. Интертекстуальность / Е. А. Баженова // Стилистический энциклопедический словарь русского языка / [Под ред. М. Н. Кожиной]. – М. : Флинта : Наука, 2003. – С. 104–108.

2. Дускаева Л. Р. Языково-стилистические изменения в современных СМИ / Л. Р. Дускаева // Стилистический энциклопедический словарь русского языка / [Под ред. М. Н. Кожиной]. – М. : Флинта : Наука, 2003. – С. 664–675.

3. Ільченко О. А. Джерела виникнення інтертекстуальності в україномовних ЗМІ початку XXI ст. / О. А. Ільченко // Дослідження з лексикології і граматики української мови: зб. наук. пр. / за ред. проф. А. М. Поповського. – Дніпропетровськ : Видавець Біла К. О., 2012. – Вип. 11. – С. 54–61.

4. Ільченко О. Діалогічний вимір мови ЗМІ (на матеріалі українських ЗМІ 2000–2015 рр.) / О. Ільченко // Studia Ukrainica Posnaniensia. – Poznań : Instytut Filologii Rosyjskiej UAM, 2016. – Zeszyt IV. – S. 33–39.

5. Ільченко О. А. Інтертекстуальність і прецедентність в україномовних ЗМІ початку XXI ст. (на матеріалі метафоричних словосполучень) / О. А. Ільченко // Лінгвістичні дослідження: Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. – Харків, 2013. – Вип. 35. – С. 155–160.

6. Ільченко О. А. Інтертекстуальність у діалогічному вимірі (на матеріалі сучасних україномовних і англомовних ЗМІ) / О. А. Ільченко, А. О. Свердлик. // Матеріали IV Міжнародної наукової конференції «Сучасна україністика : наукові парадигми мови, історії, філософії» : збірник статей / За заг. ред. канд. філол. наук, проф. О. С. Черемської, д-ра філософ. наук, проф. О. М. Кузя. – Х. : Видавець Іванченко І. С., 2014. – 402 с. – С. 103–108.

7. Ільченко О. А. Прецедентність як ознака текстів сучасної преси (на матеріалі метафоричних словосполучень) / О. А. Ільченко // Лінгвістичні дослідження: Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. – Харків, 2012. – Вип. 34. – С. 97–100.

8. Маленко О. О. Інтертекстуальність в українській постмодерній поезії : діалог культурних кодів / О. О. Маленко // Лінгвістичні дослідження: [зб. наук. пр. / за заг. ред. проф. Л. А. Лисиченко]. – Харків, 2008. – Вип. 25. – С. 124–129.

9. Мельник Ю. А. Прецедентні висловлення пісенного походження у сучасному російськомовному публіцистичному дискурсі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.02 «Російська мова» / Юлія Анатоліївна Мельник. – Сімферополь, 2011. – 18 с.

10. Рябініна О. К. Інтертекстуальність у дискурсі сучасної української преси : лінгвістичний аспект : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.01 «Українська мова» / Олена Костянтинівна Рябініна. – Харків, 2008. – 18 с.

11. Сербенська О. А. Основи мовотворчості [текст] : практикум / О. А. Сербенська, В. В. Бабенко; Львів. нац. аграр. ун-т. Ф-т журналістики. – Львів : ПАІС, 2007. – 111 с.

12. Сунько Н. О. Інтертекстуальність та прецедентність як репрезентанти публіцистичного дискурсу (на матеріалі заголовків англомовних статей) / Н. О. Сунько // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – Вип. 58. – Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – С. 208–212.

13. Сюта Г. М. Інтертекстуальність / Г. М. Сюта // Українська мова : [енциклопедія] / [Редкол. : Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Заблюк М. П. та ін.] – 3-є вид., зі змінами і доп. – К. : Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2007. – С. 234.

УДК 81'27+81'4

С. О. Каленюк,
Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського, м. Миколаїв

МОВНІ РЕСУРСИ КРІЗЬ ПРИЗМУ ПРОБЛЕМИ КОНСОЛІДАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СОЦІУМУ

У статті порушено проблеми зв'язку мови та культури, розвитку української мови на державному рівні: рівень мовної компетентності особистості, дотримання норм літературної мови, зазначено шляхи розв'язання мовних проблем в Україні, підвищення мовленнєвої культури, акцентовано на впливі мови на консолідації українського соціуму.

Ключові слова: *мова, культура, норма, національність, суспільство, державна мова, особистість.*

© С. О. Каленюк, 2016

LANGUAGE RESOURCES THROUGH CONSOLIDATION PROBLEMS OF UKRAINIAN SOCIETY

The article raised the problem of the Ukrainian language attheregional level: the level of linguistic competence of the individual, respect fornorms of literary language, defined solutions to language problem sin Ukraine, improvement of speech culture, accented on the impact of language on Ukrainian society consolidation. It is not only the most powerful means of communication, tools of thinking, but also a necessary condition for the existence of the people. It is aimed at both the inner world of man, his psyche, so the outside world and the nature of human relationships. In the native language of any nation encoded his life – its history, culture, outlook, thoughts and hopes, his mentality. Although the Ukrainian language has official status of state language, but the problem of our language functioning in modern society is quite relevant. The article stated that the situation requires action aimed at expanding the scope of use of the Ukrainian language, raising its prestige, especially among youth. In our view, the available to us opportunities to improve the language situation at the institution – is a constant draw attention to the problems of the Ukrainian language, enabling effectively and efficiently learn the language of those who wants constant and persistent development of respect and love for the Ukrainian language, because a person can only teach what she likes.

***Key words**:language, culture, nationality, theofficiallanguage, society.*

ЯЗЫКОВЫЕ РЕСУРСЫ СКВОЗЬ ПРИЗМУ ПРОБЛЕМЫ КОНСОЛИДАЦИИ УКРАИНСКОГО СОЦИУМА

В статье затронуты проблемы связи языка и культуры, развития украинского языка на государственном уровне: уровень языковой компетентности личности, соблюдение норм литературного языка, пути решение языковых проблем в Украине, повышение речевой культуры, акцентировано на воздействии языка на консолидации украинского социума.

***Ключевые слова**: язык, культура, норма, национальность, общество, государственныйязык, личность.*

Модернізація українського суспільства у новій системі ідеологічних координат немислима без державної мовної політики, пріоритетом якої має бути розвиток української мови як консолідуючої духовної сили українського суспільства. Г. Бачинський зазначає, що «будь-яка мова – складна інформаційна система. Чим досконаліша система – тим вона гармонійніша. У людей зі збідненою та покаліченою мовою знижується здатність до системного та асоціативного мислення, до розкутого спілкування, і вони програють життєву конкуренцію з тими, хто своєю мовою володіє досконало» [1, с. 4]. Мовне питання не можна розглядати ізольовано від усієї політичної, соціально-економічної та культурної ситуації, слушно зазначав Іван Дзюба. Мова не тільки найпотужніший засіб спілкування, знаряддя мислення, а й необхідна умова існування народу. Вона спрямована як на внутрішній світ людини, її психіку, так у зовнішній світ природи та людських взаємин. У рідній мові будь-якого народу закодовано все його життя – його історія, культура, світобачення, помисли та надії, його менталітет. Хоча сьогодні українська мова має офіційний статус державної мови, однак проблема функціонування нашої мови в сучасному суспільстві є досить актуальною. Матеріали преси засвідчують далеко не однозначне ставлення громадськості нашої держави до національно-мовних питань. Поняття «мова державна» та «мова рідна» збігаються лише в одно національних державах, проте авторитетний захист української мови державою сприяв би утвердженню української мови в Україні.

Метою статті є з'ясування проблеми зв'язку мови та культури, розвитку української мови на регіональному рівні.

Проблемами функціонування української мови як державної та питаннями підвищення мовної культури займались Л. Струганець, Л. Мацько, С. Єрмоленко, Н. Сологуб, А. Матвієнко, М. Стріха, І. Петренко, В. Гонський, О. Сербенська, Т. Ткаченко, О. Біляєв та інші.

У Національній доктрині розвитку освіти зазначено, що реалізація мовної стратегії здійснюватиметься комплексним і послідовним впровадженням навчальних, адміністративних, науково-методичних та роз'яснювальна-пропагандистських заходів. У результаті впровадження й успішного здійснення основних і ще низки додаткових супровідних заходів мають гармонізуватися освітні потреби громадян України, нації, суспільства, держави. Але для цього необхідною є чітко виважена мовна політика держави, спрямована на обов'язкове оволодіння державною українською мовою всіма громадянами без винятків (незалежно від етнічності, віросповідання, ідеології, форм суспільно-виробничої діяльності) і цілеспрямовані активні зусилля українських філологів – учителів, викладачів, науковців, методистів [6, с. 34].

В Україні живе понад 130 національних меншин – носіїв 79 мов. До найпоширеніших із них, за переписом 2001 року, належать 43 мови, а саме: російська, білоруська, польська, чеська, словацька, болгарська, литовська, латиська, румунська, іспанська, їдиш, таджицька, осетинська, ромська, албанська, грецька, вірменська, новоассирійська, арабська, узбецька, казахська, азербайджанська, киргизька, туркменська, татарська, гагаузька, башкирська, чуваська, естонська, мордовська-ерзя, мордовська-мокша, марійська, комі, удмуртська, угорська, грузинська, аварська, даргинська, лезгинська, чеченська, корейська, в'єтнамська.

Часто можна почути, що начебто немає різниці, якою мовою користуватися, головне, щоб країна була сильна й багата, а люди забезпечені. Однак за результатами соціологічних, історичних, психолінгвістичних, когнітивних досліджень: мова – це не просто засіб спілкування, мова формує людину й націю і є потужним чинником її розвитку.

Як слушно зазначає М. Дробноход, «національне в державотворенні – це не просто ідея, а невідворотна необхідність, що випливає із природного закону єдності етносу і навколишнього середовища. Розуміння цієї істини – шлях до створення консолідованої української нації і прогресу держави, нехтування цією істиною – шлях до хаотичного борсання в океані нерозв'язаних проблем» [2, с. 15]. В основі національного лежить мова. Відомо, що кожна особистість розкриває свою сутність через мовлення. Мова є завжди критерієм того, на якому рівні перебуває культура того чи іншого суспільства. Щоб ефективно впроваджувати високу мовну культуру, потрібно постійно «полоти бур'ян» і викидати «сміття», що нагромаджувалося у нашій державі протягом кількох століть. Школярі дуже часто не знають значення тих слів, що вживають у повсякденному мовленні. Про знання і вміння використовувати у мовленнєвій практиці лінгвістичних законів сполучуваності слів у словосполучення і говорити не доводиться. Проте саме з таких елементарних знань і вмінь формується мовна особистість. У житті, у професійній діяльності мова потрібна не як сукупність правил, а як культура співжиття в суспільстві, картина світобачення, засіб формування і самовираження кожної особистості [7, с. 9].

Мова є критерієм освіченості та індивідуальності людини. Як зазначав український мовознавець Олександр Потебня «мовна індивідуальність виділяє людину як особистість і чим яскравіша ця особистість, тим повніше вона відображає мовні якості суспільства» [8, с. 9].

Між рівнем освіченості, загальної культури і рівнем мовної культури людини існує співмірність і залежність. Освічена людина може осягнути кілька мов. Однак важливо, щоб чужі мови не заступали мову своєї нації. Інтелектуальне зростання кожної молодої людини передбачає інтенсивне вивчення державної мови, оволодіння її літературними нормами, вироблення вміння користуватися всіма мовними одиницями залежно від умов спілкування, мети і змісту мовлення, оскільки мова є засобом інтелектуально-культурних досягнень особистості і способом їх презентації в суспільстві.

Тотальна звичка до нехтування вимог законодавства поширюється у нас, у тому числі, на мовну царину. Норми Конституції та законів ігнорують як у побуті, так і в рекламі, освіті, діяльності органів місцевого самоврядування та роботі засобів масової інформації.

Процес неухильного витіснення української мови із багатьох сфер життєдіяльності та прогресуюче зменшення носіїв української мови не призупинило навіть надання українській мові статусу державної у 1989 р. та подальше закріплення цього статусу, як одного з елементів конституційного ладу країни. Співвідношення української і російської мов в інформаційно-культурній сфері не відповідає реальному поділу населення за етнічною ознакою та порушує права його україномовної частини. При цьому нехтується факт психологічної готовності значної частини російськомовних українців до зміни мовної ситуації на користь державної мови. Цей факт періодично засвідчують соціолінгвістичні опитування. За Конституцією, держава не тільки захищає, розвиває, утверджує українську мову як державну, а й сприяє консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів та національних меншин. Однак сьогодні спостерігаємо зворотний процес, що є наслідком відсутності серйозної гуманітарної політики. Питання мови в Україні – це питання національної безпеки та національної перспективи, кожен громадянин має усвідомити особисту відповідальність за функціонування української мови в Україні.

Стан фактичної дискримінації українців у їх власній країні створює напруженість у міжмовних відносинах, що посилюється через необґрунтовані домагання окремих політиків надати російській мові статус другої державної мови нарівні з українською, і, таким чином, вибороти для чиновника право не опановувати і не використовувати українську мову в офіційному вжитку. Ці домагання спрямовані не на захист мовних прав росіян і російської мови, якій в Україні ніщо не загрожує, вони працюють проти відродження української мови. Якщо врахувати думку багатьох вчених про те, що «кожне суспільство стихійно тяжіє до одномовності... двомовність веде до витіснення зі сфер комунікації тієї мови, що перебуває у слабшій позиції» [3, с. 6], то ця ситуація не може не насторожувати. Саме український мовний простір підданий тяжкому випробовуванню навалою експортованої східним сусідом та доморощеної різноманітної друкованої продукції, радіо- й телепродукції, шоу-бізнесу, пропаганди й історіографії російського зразка і мовного оформлення. Саме українському народові доводиться повсякчас боротися за реальний захист своїх само ідентичності й культури з боку власного законодавства, – того законодавства, під чиїм крилом щедро відпускаються необмежені пільги російській та російськомовній культурі [7, с. 12]. Особливо насторожує комплекс меншовартості, що розкошує у свідомості багатьох українців.

На сьогодні актуальною є проблема дотримання мовної норми, бо правильність – одна з найбільш визначальних ознак культури мовлення. Одним із компонентів проблеми є суржик, що заполонив значну частину «мовленнєвого світу» міста. Людина, яка послуговується суржиком, не замислюється над проблемою перекладу. Тому відбувається інтеграція мов: українські слова вимовляються з російським акцентом, мають російські закінчення або російські слова вимовляються з українським акцентом. Культуромовні вади телебачення, радіо, преси накладають негативний відбиток на загальну суспільну мовну практику, суржикують і жаргонізують її. Бідою сьогодення є те, що свідомо чи несвідомо руйнується високий стиль мовлення, той стиль, що передбачає найважливіші, найсоковитіші слова мови, що живлять духовну сторону життя. Такі слова замінюються жаргонізмами, брутальними лайливими словами. Небажання повною мірою використовувати багатства нашої мови збіднили і звузили активний словник до критичної межі. Потрібно, щоб дотримання норм і правил українського літературного мовлення входило у професійні (дидактичні, виховні й організаційні) обов'язки всіх вчителів, викладачів та адміністративних працівників освітніх закладів. Необхідно подбати на державному рівні про те, щоб україномовне навчальне середовище учнів і студентів підтримувалося україномовними комп'ютерними програмами, електронними посібниками і підручниками, пізнавальними науково-популярними виданнями українською мовою, україномовною розважальною літературою.

У формуванні мовної особистості учня, розвитку її духовних і моральних якостей ключову роль відіграє рідна мова. Поняття рідної мови сьогодні широко використовується науками антропоцентричного напряму (педагогікою, психологією, лінгводидактикою, соціолінгвістикою, психолінгвістикою та ін.). Воно має багато визначень (материнська мова, перша мова), що певною мірою взаємодоповнюються. Погоджуємося з думкою тих учених (М. Пентилюк, Й. Сележан та ін.), хто рідною вважає мову нації, мову предків, що пов'язує людину з її народом, його минулим, сучасним і майбутнім, духовними надбаннями й культурою свого етносу.

Поняття «рідна мова» розуміємо значно ширше, ніж просто засіб комунікації, засіб встановлення комунікативних контактів між представниками однієї нації. Багато хто з лінгвістів і психолінгвістів вважають, що рідною є та мова, якою дитина вимовила перші слова, навчилася говорити.

Випускники загальноосвітніх навчальних закладів сьогодні мають на належному рівні володіти цілим комплексом компетентностей, одними із ключових серед яких є мовна, мовленнєва, мовленнєвознавча, соціокультурна тощо. Сформована, високорозвинена мовна особистість учня, носія цих компетентностей, – це запорука його подальшого успішного фахового навчання або професійної діяльності.

Благородне обурення борців проти ущемлення правового поля російської мови викликає кволе намагання держави надати українській школі українську світоглядну платформу, наприклад і принаймні у вигляді обов'язкового вивчення державної української мови та пізнання історичного досвіду України в його нерадянському і неросійському трактуванні. Виявляється, ці фактори теж є насиллям над російською мовою в Україні, хоча ніхто навіть із найзапекліших україномобів не може пояснити, як знання державної мови може утискати права неукраїнського населення країни і чому українському народові варто віро сповідувати (не інакше) тільки традиційну російську світоглядну версію щодо його власної історії. На цьому відтинку «протистояння» плутанина понять, викривлення предметів дискусій та дійсного стану речей особливо кричущі [7, с. 10]. У зв'язку з тим, що процес витіснення української мови є керованим і набув системного характеру, українська держава має діяти відповідно, вживаючи рішучих заходів підтримки української мови як мови нації і державної мови. Такі заходи не спрямовані проти мовних прав осіб, що належать до національних меншин, вони є лише засобом утвердити українську мову, захистити мовні права українців і зберегти Україну як незалежну державу зі своїм самобутнім обличчям.

Проте спостерігаємо і позитивні зрушення. Українська мова виконує функції міжнаціонального спілкування в Україні. Активізується вивчення української мови в різних країнах світу, де готують дипломатичні, торгові кадри, які мають працювати в Україні. Зараз інтенсивно збагачується українська термінологія за рахунок запозичень. Словник поповнюється переважно термінами на базі англійської, німецької, французької та латинської мов.

На жаль, законодавство практично не передбачає санкцій за порушення мовного режиму, а можливості місцевої влади у справі регулювання рекламного та недійного ринків є мінімальними. Правильна українська мова нашого міста – це не

питання політики, а питання нашого професіоналізму, громадянськості та відповідальності перед прийдешніми поколіннями. Мовою навчання в українській школі всіх рівнів повинна бути державна українська мова. Встановлення такої реальності – право держави і право її основного корінного народу. Діловій українській мові потрібна по-справжньому ділова, юридично розвинена, стабільна у нормалізованому використанні суспільних сил та ресурсів держава з розвиненим суспільством. Полікомпонентний склад лінгвістичної освіти породжує практичні життєві та навчально-освітні мовні ситуації, що могли б стати для молодих науковців предметом соціолінгвістичних, прагмалінгвістичних науково-методичних досліджень. Проблеми, породжувані такими ситуаціями, могли б вирішуватися з урахуванням результатів відповідних досліджень. Основною метою мовної освіти є вироблення в учнів і студентів мовної компетенції як системи знань, умінь і навичок, необхідних для користування державною мовою у різних сферах життя та виробництва. Кожна культура формує особливий соціум, свою форму соціально-культурного спілкування. Щоб визріли умови для національної та духовної самоідентифікації нашого народу, потрібен комплекс державних заходів для створення повноцінного соціокультурного середовища.

Українська мова повинна стати модною у молодіжному середовищі, адже саме українська мова є високорозвиненою європейською, пов'язаною з глибокими і багатими традиціями прадавньої цивілізації. Ситуація потребує активних дій, спрямованих на розширення сфери функціонування української мови, піднесення її престижності, особливо в молодіжному середовищі. На нашу думку, серед доступних нам можливостей поліпшення мовної ситуації на рівні навчального закладу – це постійне привертання уваги до проблем української мови, надання можливості ефективно та якісно вивчати мову тим, хто цього бажає, постійне і наполегливе виховання поваги й любові до української мови, адже людину навчити можна лише того, що вона любить.

Соціальний престиж мови залежить від усвідомлення його комунікативної вартісності й корисності в житті суспільства, усіх його етносів, від того, скільки сфер спілкування обслуговує ця мова. Уявлення про престижність мовної освіченості залежать від соціального становища та культурної зорієнтованості мовців.

Література:

1. Бачинський Г. Чи залишиться Україна українською? / Г. Бачинський // Універсум. – 1995. – Ч. 9–10. – С. 4.
2. Дробноход М. Стійкий екологічно безпечний розвиток: український контекст / М. Дробноход // Дзеркало тижня. – 02.06.2001. – 21 (345).
3. Залізняк Г. Мовна ситуація Києва: день нинішній та прийдешній / Г. Залізняк, Л. Масенко. – К., 2002. – 32 с.
4. Матвієнко А. Найдоступніший спосіб підвищення мовної культури / А. Матвієнко // Дивослово : Українська мова і література в навчальних закладах. – К. : Преса України. – 2004. – № 12. – С. 55–56.
5. Мацько Л. І. Культура української фахової мови: Навч. посіб / Л. І. Мацько, Л. В. Кравець. – К. : ВЦ «Академія», 2007.
6. Мацько Л. Формування культури мовлення: чинники лінгводидактичні та культурологічні / Л. Мацько // Урок української. – 2004. – № 8–9. – С. 34–35.
7. Мацько Л. Формування мовної культури / Л. Мацько // Педагогічна газета. – 2002. – № 8–9. – С. 6.
8. Потебня А. Язык и народность / А. Потебня // Эстетика и поэтика. – М. : Высшая школа, 1976. – 220 с.

УДК811.111'42

О. Ю. Качмар,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород

МІЖОСОБИСТІСНА МОВЛЕННЄВА ВЗАЄМОДІЯ У ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

У статті розглядається аналіз комунікативних стратегій та тактик, застосовуваних мовцем у межах психотерапевтичного дискурсу задля досягнення загальної комунікативної мети. Висвітлено специфіку понять комунікативної стратегії і тактики. Особлива увага зосереджена на аналізі справжніх мотивів комунікативної поведінки учасників мовленнєвого акту.

Ключові слова: *психотерапевтичний дискурс, комунікативна стратегія, комунікативна тактика, комунікативний акт, інтенція.*

INTERPERSONAL SPEECH INTERACTION IN PSYCHOTHERAPEUTIC DISCOURSE

The article deals with the analysis of communication strategies and tactics used by speakers within the psychotherapeutic discourse to achieve common communication goals. The specific concepts of communication strategy and tactics are highlighted in it. Special attention is focused on the analysis of the true motives of participants' communicative behavior within a speech act.

The relevance of the article is caused by general orientation of modern linguistic studies on the communicative aspect of functional analysis of language. On recognition of the nature of the new problem its main objective is to clarify language units functioning in a particular type of discourse (in our case – English psychotherapeutic discourse as communicative environment).

In view of the complexity of the problem, the purpose of the article is the analysis of communication strategies and tactics used by speakers in psychotherapeutic discourse to achieve the overall goal of communication – verbalization of the real motives of communicative behavior. In order to cast more light on these problems, a theoretical review was undertaken. Matters of some interests arise from consideration of this problem.

Further investigations of various types of communicative strategies in psychotherapeutic discourse may prove of great importance for cognitive and pragmatic linguistics.

Key words: *psychotherapeutic discourse, communicative strategy, communicative tactics, communicative act, intention.*

МЕЖЛИЧНОСТНОЕ РЕЧЕВОЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ В ПСИХОТЕРАПЕВТИЧЕСКОМ ДИСКУРСЕ

В статье рассматривается анализ коммуникативных стратегий и тактик, применяемых говорящим в пределах психотерапевтического дискурса для достижения общей коммуникативной цели. Освещено специфику понятий коммуникативной стратегии и тактики. Особое внимание сосредоточено на анализе истинных мотивов коммуникативного поведения участников речевого акта.

Ключевые слова: *психотерапевтический дискурс, коммуникативная стратегия, коммуникативная тактика, коммуникативный акт, интенция.*

У сучасній лінгвістиці мову трактують мову як складну динамічну систему, яка виявляється в міжособистісній мовленнєвій взаємодії мовця з адресатом. За такого розуміння актуальними є не лише власне комунікативне функціонування

© О. Ю. Качмар, 2016